בס"ד

"הדף לתולדותינו"

יום ו', כ' באלול תשע"ו (23 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

היום, **כ' באלול** בשנת תש"א (1941), לקראת יום הכיפורים, היהודים שנשארו בקובה (שביפן) שלחו טלגרמה דחופה לגדולי הרבנים בארץ ישראל. בטלגרמה נכתב: "אל הרבנים מישקובסקי, אלטר, הרצוג, סולובייציק, פינקל, מלצר [...] : **350 יהודים מתחננים – הצילו! ענו מיד, באיזה יום לצום יום הכיפורים**?"

שורש הדיון הנודע בשם **פולמוס השבת ביפן**, הוא בשאלה היכן עובר קו התאריך על פי ההלכה. כלומר, קו האורך שהתאריך משני צדדיו הוא שונה.

*שאלת הספק הפכה לבעייתית ביותר. לפי המניין הרגיל, חל יום הכיפורים בשנה זו [תש"א – 1941] ביום **רביעי**. אך לשיטת החזון-אי"ש – יום הכיפורים חל ביום **חמישי**. להימנע ממלאכה במשך יומיים זה אמנם מכביד, **אבל לצום יומיים ברציפות**?! זה כבר סכנת נפשות. בינתיים, הרבה מהיהודים עברו בפקודת השלטונות ביפן לגטו שַׁאנְגחַאי שבסין, ויצאו מן הספק.*

פולמוס השבת ויום כיפור ביפן הוא פולמוס הלכתי, שהתנהל בין גדולי הרבנים, על זמן שמירת השבת ויום הכיפורים ביפן, ושיאו בתקופת מלחמת העולם השנייה. [מקור]

רקע

מרבית הפוסקים הסכימו שבהלכה חייב להיות מקום בעולם שיהיה מרכז העולם ומשם יטה קו התאריך על פי ההלכה, וכפי שכותב רבי יהודה הלוי, בספר "הכוזרי": "ואין להמלט ממקום משותף שבו תהיה תחלת מזרחו ואחרית מערבו" (וזאת בדומה לקביעת קו התאריך הבינלאומי). הפוסקים נחלקו בשאלה היכן מיקומו של קו דמיוני זה. דעות שונות הועלו בעניין, אולם **עד סוף המאה ה-7 לאלף ה-6, הדיון היה תאורטי שכן יהודים לא ישבו באזורים שנמצאו באזור שבין קווי התאריך האפשריים על פי הדעות השונות**.

בין השנים ה'תרע"ד - ה'תרע"ו [1914-1916], בשנות מלחמת העולם הראשונה, התעוררה השאלה באופן מעשי. בפועל **נהגו רוב היהודים המהגרים לשבות ביום שבת המקומי**, על פי פסק ההלכה של רב המקום הרב אהרן משה קיסילוב, מרבני ליטא.

"מִקְלוֹת מַיִם רַבִּים--אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי-יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה'." [תהלים צ"ג 4]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ששי** בשבת

כניסת השבת	(ב"ש): 18^{15}	(י-ם): 17^{58}	(ת"א): 18^{14}	(חיפה): 18^{05}
צאת השבת	(ב"ש): 19^{12}	(י-ם): 19^{09}	(ת"א): 19^{11}	(חיפה): 19^{11}

פרשת השבוע: "כִּי-תָבוֹא" [דברים כ"ו 1 – כ"ט 8]

יום נעים ושבת שלום ומבורך!

הדף מוקדש **לפדיון נפשם** של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה **לכל** חולי ישראל

יום ו', כ' באלול תשע"ו (23 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

בתקופת מלחמת העולם השנייה

בחודש אב ה'ת"ש העניק איש חסד מאומות העולם צ'יאונה סוגיהארה, הקונסול היפני בקובנה שבליטא, ליהודים רבים אשרות כניסה ליפן. כ-5,000 יהודים, חלקם אזרחי פולין שנמלטו לליטא, וחלקם תושבי ליטא - ובהם בחורי ישיבה רבים, **בעיקר תלמידי ישיבת מיר**, ישיבת חכמי לובלין וישיבת תומכי תמימים - יצאו בזכות פעילות זו מליטא, ועמם ראש ישיבת מיר רבי **חיים שמואלביץ**, המשגיח רבי **יחזקאל לוינשטיין**, והאדמו"ר מאמשינוב רבי **שמעון שלום קאליש**. הם נמלטו לקובה שביפן דרך סיביר ברכבת הטרנס-סיבירית, שם שהו כ-9 חודשים.

קובה נמצאת 100° מזרחה לארץ ישראל (135° מזרח לגריניץ'). נתגלעה מחלוקת בין הסוברים שקו התאריך נמצא 90° מירושלים, שאז השבת בקובה חלה כאשר בארץ ישראל כבר יום ראשון (מאחר שקובה נמצאת אחרי קו התאריך , וממילא עוברת ליום הבא), לבין הסוברים שקו התאריך הוא 180° מארץ ישראל, ולשיטתם יוצא שביפן חל יום השבת שש שעות מוקדם יותר באותו יום כמו בארץ ישראל (בדומה לקו התאריך הבינלאומי, שהוא 180° מזרחה לגריניץ').

בתקופת שהותם בקובה נתעוררה השאלה על ידי תלמידי הישיבות, שידעו שיש מחלוקת בין הראשונים על זמן שמירת השבת במקומות שונים ביפן. הקהילה היהודית המקומית שמרה את השבת ביום שבת המקומי על פי קו התאריך הבין לאומי, אך היו שהתנגדו לנהוג כמנהג המקום השנוי במחלוקת הראשונים. השאלה, כאמור, נשלחה אל גדולי הרבנים באותה התקופה.

עוד לפני יציאת התלמידים מוילנה...

להמשך הקריאה - [כאן]

לדיון עמוק, מפורט ו**מרתק יותר** - ["הסיפור שלנו"]

"מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים--אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי-יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה'." [תהלים צ"ג 4]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ששי** בשבת

כניסת השבת	(ב"ש): 18^{15}	(י-ם): 17^{58}	(ת"א): 18^{14}	(חיפה): 18^{05}
צאת השבת	(ב"ש): 19^{12}	(י-ם): 19^{09}	(ת"א): 19^{11}	(חיפה): 19^{11}

פרשת השבוע: "כִּי-תָבוֹא" [דברים כ"ו 1 – כ"ט 8]

יום נעים ושבת שלום ומבורך!

הדף מוקדש ל**פדיון נפשם** של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה **לכל** חולי ישראל